

Vodič za mentore

Mostar, 2022.

Vodič za mentore

Interdisciplinarni doktorski studij

Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta u Mostaru

Sadržaj

Uvodna riječ.....	4
Mentorstvo.....	5
Mentor savjetnik	5
Mentor	7
Karakteristike dobra mentora	9
Česti problemi	10
Izvori	11

Uvodna riječ

Ovaj je Vodič namijenjen mentorima savjetnicima i mentorima¹ za uspješno ovladavanje mentorskim obvezama. Dio je informativnoga sadržaja koji olakšava snalaženje u mentoriranju. Pomoći će mentorima savjetnicima i mentorima pripremiti doktoranda za samostalan znanstvenoistraživački rad te izradu i uspješnu obranu doktorske disertacije. Podsjetnik je za faze mentorskoga rada, savjetništvo i suradničke aktivnosti koje zahtijeva mentoriranje. Iako su obveze mentora navedene u *Pravilniku o doktorskim studijima Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru* i *Pravilniku o doktorskim studijima na Sveučilištu u Mostaru*, ovaj Vodič detaljno opisuje potporu koju individualnim pristupom u procesu mentoriranja doktorandu pružaju mentor savjetnik i mentor. Osim opisa mentorskih obveza sadrži i popis obrazaca kojima se dokumentiraju pojedini mentorski koraci.

Vodstvo *Interdisciplinarnoga doktorskog studija*

¹ Izrazi se podjednako odnose na osobe oba spola.

Mentorstvo

Mentorstvo se susreće u različitim djelatnostima, a uloga i obveze mentora ovise o vrsti mentoriranja. Mentor je osoba naprednoga znanja i iskustva koja vodi, poučava, potiče i prati razvoj neiskusne osobe. Svaki početnik, bez obzira na vrstu posla za koji se priprema ili koji počinje raditi, ima potrebu za savjetovanjem, upoznavanjem s obvezama, okolinom, koracima u konkretnome poslu i sl.

Na poslijediplomskome studiju mentorstvo podrazumijeva suradnički odnos u kojem mentor prenosi doktorandu znanje, iskustvo i vještine, savjetuje ga i potiče u svladavanju studijskih obveza i vodi ostvarenju konačnoga cilja, a to je uspješna obrana doktorske disertacije. Doktorand se osposobljava za samostalno istraživanje.

Mentorstvo je interaktivan proces, obostrano učenje; mentoru uz primarne mentorske obveze omogućuje stvaranje novih perspektiva, razvoj karijere, utječe na samopoštovanje i njegov ugled među kolegama i studentima, omogućuje sagledavanje vlastitih postignuća i unapređenje mentorskih vještina. To je vrlo odgovoran posao koji zahtijeva od mentora motivaciju i dodatno vrijeme. Za uspješno je mentorstvo važno obostrano poštivanje dogovora o suradnji.

Kvalitetna potpora doktorandu u uspješnu izvršavanju doktorandskih obveza na *Interdisciplinarnome doktorskom studiju* Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru ostvaruje se, uz suradnju s vodstvom Studija, izborom mentora savjetnika i mentora.

Mentor savjetnik

Prema studijskome programu *Interdisciplinarnoga dokorskog studija* Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru doktorand neposredno nakon upisa Studija može izabrati mentora savjetnika s kojim će surađivati na prvoj godini studija. Mentor savjetnik može se imenovati na osobni zahtjev ili prema preporuci Povjerenstva za provedbu upisnoga postupka (obr_dr_sc_3). Popis mentora savjetnika dostupan je na mrežnoj stranici Filozofskoga fakulteta i u Vodiču za doktorande (str. 34, 35)². Suglasnost o prihvaćanju obveza mentor

² Vodič za doktorande, *Interdisciplinarni doktorski studij*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2021.

savjetnik potvrđuje ispunjavanjem i potpisivanjem obrasca dostupna također na mrežnoj stranici Filozofskoga fakulteta (obr_dr_sc_4).

Prvi je kontakt doktoranda i mentora savjetnika vrlo važan. Podrazumijeva otvoren razgovor o doktorandovim područjima interesa, dotadašnjim stručnim iskustvima, očekivanjima i sl.

Mentor savjetnik potiče osjećaj sigurnosti o ispravnosti doktorandove odluke o upisu, uvodi ga u program doktorskoga studija, pomaže mu pri izboru ponuđenih obveznih kolegija i istraživačkih seminara, u pisanju znanstvenih radova, izboru radionica, razgovara o području i temama za koje doktorand pokazuje interese, potiče ga na čitanje literature iz područja za koja je zainteresiran i pomaže u drugim obvezama i aktivnostima predviđenim nastavnim programom. Među važnijim je obvezama mentora savjetnika pomoć doktorandu pri sastavljanju *Individualnoga plana rada doktoranda* (obr_dr_sc_5) i izbora mentora. Pri pisanju *Individualnoga plana rada* mentor savjetnik upućuje doktoranda kako će ukratko i sustavno prema svojim interesima izložiti kratkoročni plan za svaki semestar studija, strukturirati i planirati nastavne obveze, izvannastavne i znanstvenoistraživačke aktivnosti tijekom studija. *Individualni se plan rada* dostavlja do upisa u 2. semestar. Prema interesima doktoranda i predviđenim aktivnostima u *Individualnome planu rada* mentor savjetnik pomaže doktorandu u izboru istraživačkih seminara predviđenih nastavnim programom. Nužno je upozoravati doktoranda na vremenski okvir predviđen za pojedine obveze. Na redovitim konzultacijama (koje bi bilo poželjno održavati najmanje jedanput mjesečno u prostorijama Fakulteta, a ako nije moguće, onda elektronički ili telefonski, prema dogovoru) osim razgovora o izvršenim i planiranim doktorandovim obvezama, mentor savjetnik treba uputiti doktoranda na praćenje i, ako je moguće, sudjelovanje na doktorskim konferencijama, stručnim i znanstvenim skupovima.

Do upisa u 2. godinu studija mentor savjetnik podnosi Stručnomu povjerenstvu za predmete PDS-a (poslijediplomskoga doktorskog studija) i Vijeću PDS-a godišnje izvješće o napredovanju doktoranda tijekom studija (obr_dr_sc_7).

Za mentora se savjetnika doktorandu može imenovati osoba u znanstvenome (znanstveni suradnik, viši znanstveni suradnik ili znanstveni savjetnik) i/ili znanstveno-nastavnome (docent, izvanredni profesor ili redoviti profesor) zvanju.

Svaki angažirani nastavnik na *Interdisciplinarnome doktorskom studiju* i zaposlenik Sveučilišta u Mostaru, odnosno Filozofskoga fakulteta kao

njegove ustrojbene jedinice, u znanstveno-nastavnome zvanju od docenta do redovitoga profesora može biti mentor savjetnik doktorandu.

Mentor savjetnik može, a ne mora, biti mentor svome doktorandu u izradi doktorske disertacije. Istovremeno može voditi najviše dva doktoranda u jednome ciklusu.

Iznimno, mentor savjetnik ima pravo odustati od mentorstva zbog objektivnih razloga (nedostatak suradnje, objektivne okolnosti rada i života doktoranda, objektivne okolnosti rada i života mentora savjetnika itd.), a razloge za odustajanje potrebno je pismeno obrazložiti i obrazloženje dostaviti Vijeću poslijediplomskih studija. Znanstveno-nastavno vijeće Filozofskoga fakulteta može na prijedlog Vijeća poslijediplomskih studija doktorandu imenovati novoga mentora savjetnika.

Obveze mentora savjetnika prestaju izborom mentora (3. semestar).

Mentor

Prema *Pravilniku o doktorskim studijima na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Mostaru* doktorand bira mentora na 2. godini studija (od upisa u 3. semestar do početka 5. semestra). Doktorand prilaže molbu za imenovanje mentora (i komentora)³ (obr_dr_sc_10), a mentor pisanu suglasnost za praćenje kandidata i teme (obr_dr_sc_11) Stručnomu povjerenstvu za predmete poslijediplomskoga studija (PDS-a), odnosno Vijeću PDS-a.

Mentor je osoba koja mora imati istaknuto profesionalno iskustvo, profesionalne i komunikacijske kompetencije; mora pratiti, poticati i savjetovati doktoranda u njegovu profesionalnom napredovanju, pružati potporu u znanstvenoistraživačkome radu. Upućuje doktoranda na radionice o akademskome pisanju, recenziji i sl.

Početni je korak u suradničkome odnosu upoznavanje mentora i doktoranda. Prvi su susreti važni za uspostavljanje povjerenja. Podrazumijevaju razgovore o obvezama i interesima doktoranda, teškoćama na studiju, planiranju aktivnosti i obveza prema studijskome programu, organizaciji obveza u određenim vremenskim okvirima, načinu suradnje koji je prihvatljiv i doktorandu i mentoru, očekivanjima, narednom susretu i zadacima do toga susreta. Nakon toga se preispituju ideje o čemu se razgovaralo, odnos postaje ležerniji.

³ Sve se navedene obveze odnose na mentora i komentora (ako je komentor član povjerenstva).

Poštivanje rokova i dogovora za sastanke osigurava uspješan nastavak suradnje. Konzultacije zahtijevaju dobru pripremu i mentora i doktoranda, pa je pri zakazivanju sastanka od doktoranda potrebno zatražiti temu razgovora. Mogu se održavati s jednim ili s više doktoranada istovremeno.

Mentor treba biti upoznat s *Individualnim planom rada doktoranda* te razgovarati o navedenim interesima i mogućnostima nastavka rada s obzirom na planirane aktivnosti, tražiti od doktoranda da iskaže svoja očekivanja i planove u istraživanju, pisanju radova i disertacije. Doktorandu je potrebna pomoć u planiranju pohađanja radionica s ciljem unapređenja kompetencija, generičkih i prenosivih vještina, objavljivanju radova, za boravak na drugome sveučilištu te upućenost na konferencije i prikladne publikacije.

Nakon određivanja teme doktorske disertacije mentor upućuje doktoranda u literaturu iz područja kojim će se baviti. Ako je potrebno, doktoranda upoznaje s načinima pretraživanja izvora (uključujući i baze podataka) ili ga upućuje na osoblje knjižnice koje mu može pomoći u pretraživanju. Doktorand tada dobiva početne obavijesti o istraživačkoj temi. U tim fazama suradnje mentor upozorava doktoranda na zahtjeve pisanja; na strukturno, tehničko i jezično uređivanje teksta prema *Uputama za izradu i oblikovanje doktorske disertacije*⁴. Ti se zahtjevi provjeravaju na prvim cjelinama rada koje mentor pregleda i otvoreno komentira, argumentira svoje prijedloge, predlaže izmjene, razgovara o doktorandovim problemima pri pisanju te na početku ukazuje na propuste i greške i olakšava daljnje pisanje disertacije. Važno je pohvaliti dobro obavljen posao te potaknuti i motivirati doktoranda, ali i otvoreno i odmjereno ukazati na ono što nije dobro. Da bi olakšao novi pregled teksta, mentor može zatražiti od doktoranda da nove dijelove rada označi. Korisno je bilježiti vlastite komentare radi provjere pri sljedećem pregledu, da se lakše provjeri jesu li mentorovi zahtjevi i prijedlozi prihvaćeni. Prateći doktorandov rad, mentor će procijeniti koliko je često potrebno održavati konzultacije. Zakazivanje redovitih konzultacija u dogovoru s doktorandom omogućit će kvalitetno praćenje rada, ispravljanje grešaka i bolju motiviranost. Unaprijed treba jasno definirati vrijeme koje je potrebno za čitanje teksta. Potrebno je provjeriti je li doktorand pravilno shvatio upute i zaključke.

Ako doktorand ne izvršava svoje obveze u zadanim vremenskim okvirima, mentor treba otkriti što ga sprečava i preispitati izvršavanje vlastitih mentorskih zadataka.

⁴ <http://ff.sum.ba>

I mentor savjetnik i mentor trebaju usmjeravati doktoranda prema temeljnim spoznajama iz područja iz kojeg se izvodi studijski program.

Nakon 2. i 3. godine studija mentor sastavlja godišnje izvješće o napretku doktoranda i dostavlja ga Stručnom povjerenstvu za predmete PDS-a, odnosno Vijeću PDS-a (obr_dr_sc_7).

Mentorstvo se može prekinuti na zahtjev mentora ili doktoranda ako je dan od sudionika prepozna kakve negativne pojave, nedostatak suradnje, otežano komuniciranje, nedostupnost, nedostatak povjerenja i sl. Ako jedna strana uoči takve pojave, poželjno je odmah zatražiti prekid suradnje. Mentor Vijeću PDS-a dostavlja pisano obrazloženje kojim traži prekid mentoriranja. U slučaju da doktorand želi prekinuti suradnju, pisanom molbom od Vijeća PDS-a treba tražiti promjenu mentora.

Ako mentor sastavi negativno godišnje izvješće o napretku doktoranda, dužan je obavijestiti doktoranda o takvu izvješću prije dostavljanja Stručnom povjerenstvu za predmete PDS-a, odnosno Vijeću PDS-a.

Mentor može istovremeno voditi najviše dva doktoranda u jednome ciklusu.

Obveze i prava mentora i doktoranda regulirani su *Pravilnikom o doktorskim studijima na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Mostaru* od 18. svibnja 2015., članak 7. i 8., koji je dostupan na mrežnim stranicama Filozofskoga fakulteta⁵ te internim aktima koje donosi Vijeće poslijediplomskih studija.

Karakteristike dobra mentora:

- posjeduje potrebno znanje i stručnost
- ima pozitivan odnos prema studiju
- spreman je pomoći pri snalaženju u profesionalnim zadacima
- dostupan je za suradnju i ima kvalitetnu redovitu komunikaciju s doktorandima
- ima savjetničku ulogu u mentorstvu
- ima dobre voditeljske vještine
- potiče profesionalnost i nove pristupe
- unosi nove metode i tehnologije u nastavu
- inzistira na etičkim načelima u znanosti
- pridržava se dogovora

⁵ <http://ff.sum.ba/>

- potiče sudjelovanje doktoranada u raznim vrstama edukacije (seminari, ljetne škole, radionice za doktorande)
- usmjerava doktoranda s obzirom na njegove interese i znanstvenoistraživačke ciljeve
- uključuje doktoranda u projekte i srodna međunarodna istraživanja
- prati izvršavanje doktorandovih obveza s obzirom na kvalitetu i zadane vremenske okvire
- potiče razgovore o problemima u doktorandovu radu i predlaže rješenja
- potiče doktoranda na objavljivanje znanstvenih radova
- utječe na razvijanje ravnopravnog odnosa mentor – doktorand, odnosno kolega – kolega
- preispituje vlastito mentoriranje
- neprestano usavršava vlastite mentorske kompetencije

Česti problemi

Nije moguće predvidjeti sve probleme s kojima se mogu susresti mentori i doktorandi u suradničkim poslovima. Neki se problemi ponavljaju, s nekim su se iskusni mentori već susreli te se nekada mogu predvidjeti i izbjeći.

U procesu izrade sinopsisa i doktorske disertacije mogući su problemi koji se odnose na:

- obradbu teme
- strukturiranje rada (sadržajna primjerenost pojedinih cjelina, povezivanje dijelova rada u cjelinu i sl.)
- znanstvenu metodologiju
- postavljanje i dokazivanje hipoteza
- pravilno navođenje informacija iz relevantnih izvora (dosljednost citatnoga stila, uklopljenost citata, parafraziranje i sl.)
- konkretno i jasno definiranje cilja istraživanja, metodologije i strukture rada
- sadržajno oblikovanje teksta (izbjegavanje pretjerana navođenja općepoznatih informacija, definicija)
- usvojenost metajezika
- tehničko oblikovanje rada (poštivanje *Uputa za izradu i oblikovanje doktorske disertacije*)

Izvori

Čulinović Herc, Edita – Fabijanić Gagro, Sandra – Kunda, Ivana, *Vodič za mentore*, Doktorski studij Pravnog fakulteta u Rijeci, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2016.

Hunjet, Anica – Žigo, Iva Rosanda, *Vodič za mentore*, Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij Mediji i komunikacija, Sveučilište Sjever, Koprivnica, 2019.

Pravilnik o doktorskim studijima na Sveučilištu u Mostaru (od 16. prosinca 2014.), Mostar, 2014.

Pravilnik o doktorskim studijima na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Mostaru (od 18. svibnja 2015.), Mostar, 2015.

Salzburg II – Recommendations: European Universities' Achievements since 2005 in implementing the Salzburg Principles, European University Association, http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/Salzburg_II_Recommendations

Smjernice za mentorstvo i praćenje individualnog rada studenata, Poslijediplomski doktorski studij Psihologije, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017.

Vizek Vidović, Vlasta – Brajdić Vuković, Marija – Matić, Jelena, *IDIZ-ov priručnik za mentoriranje mladih istraživača*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2014.

Vodič za doktorande, Interdisciplinarni doktorski studij, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2021.

Žižak, Antonija, „Izazovi mentoriranja kvalitativnih istraživanja“, *Ljetopis socijalnog rada*, 21 (3), 367-392, Zagreb, 2014.

